

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Wegwijzer circulaire economie en afval

Waar kunnen we jouw regio mee verder helpen?

Circulaire Economie
en Afval

Waar wil je mee aan de slag in jouw regio?

CE-doelstellingen in beleid verankeren

Hoe werken we aan circulair in de regio?

Regionale partijen, gemeenten, provincies en het Rijk spelen een belangrijke rol in het realiseren van een circulaire economie (CE). Bijvoorbeeld door ambities en doelen te stellen, door slimme partnerschappen aan te gaan, door circulair in te kopen en door circulaire economie te verankeren in het beleid. Maar hoe en waar begin je?

Aan de slag met CE

Om je op weg te helpen zijn er de 'Bouwstenen circulaire economie'. Deze bouwstenen geven je concrete handvatten om met circulariteit aan de slag te gaan. Je vindt er voorbeelden uit de praktijk, handige tips en inzichten. De bouwstenen zijn niet bedoeld om allemaal in een vaste volgorde te doorlopen. Kies de bouwstenen die aansluiten bij de onderwerpen en activiteiten waar jij mee aan de slag wilt gaan en maak gebruik van de kennis en voorbeelden die er al zijn.

Doe inspiratie op: circulaire economie binnen een Regio Deal

In de Regio Deals werken Rijk en regio samen aan een betere woon-, werk- en leefomgeving voor bewoners en ondernemers. Wil je weten hoe verschillende regio's dit aanpakken? En welke tips zij hebben voor andere regio's? Lees de interviews met direct betrokkenen van zeven verschillende regio's die werken aan een circulaire economie.

Kom in verbinding en word onderdeel van het netwerk

- Kom naar onze lunchlezingen over circulaire economie. Check de agenda op www.afvalcirculair.nl/actueel.
- Volg onze vlogs 'Regio aan het woord', waar we langs een aantal mooie voorbeelden gaan, voor inspiratie en om van elkaar te leren.

Op de hoogte blijven? Schrijf je in voor de nieuwsbrief.

Vijf keer per jaar prikkelen we je met goede voorbeelden, handige documenten en interessante rapporten.

Een circulair ambachtscentrum starten

Van inspiratie tot opening

Een van de ambities om te komen tot een circulaire economie in Nederland is een landelijk dekkend netwerk van circulaire ambachtscentra. Die beweging is volop in gang gezet. Sommige gemeenten of partijen zijn nog startend, anderen zijn al in een vergevorderd stadium. Samenwerking in de regio is een belangrijke voorwaarde om een circulair ambachtscentrum te laten slagen. Maar hoe pak je dat aan?

Het [programma Circulair Ambachtscentrum](#) ondersteunt de verschillende fasen bij het ontwikkelen van een circulair ambachtscentrum. De plek waar in ieder geval een kringloopwinkel, reparatiewerkplaats, milieustraat en onderwijs de verbinding vinden. Je komt te weten hoe je kennis opbouwt, met welke wet- en regelgeving je te maken hebt, krijgt praktische ondersteuning en leert hoe je je netwerk laat groeien.

Doe inspiratie op

Hoe hebben andere [circulaire ambachtscentra](#) hun organisatie ingericht? Welke creatieve en succesvolle initiatieven zijn hier van de grond gekomen, en welke lessen zijn er geleerd? Op www.circulairambachtscentrum.nl vind je allerlei [praktijkvoorbeelden](#). →

Aan de slag met de startersgids

In de ['Startersgids Circulair Ambachtscentrum \(pdf, 38 MB\)'](#) lees je welke stappen je kunt doorlopen op weg naar een circulair ambachtscentrum. Van het opdoen van inspiratie tot

het vinden van partners en het monitoren van de ontwikkeling. In 10 stappen naar een circulair ambachtscentrum in jouw gemeente.

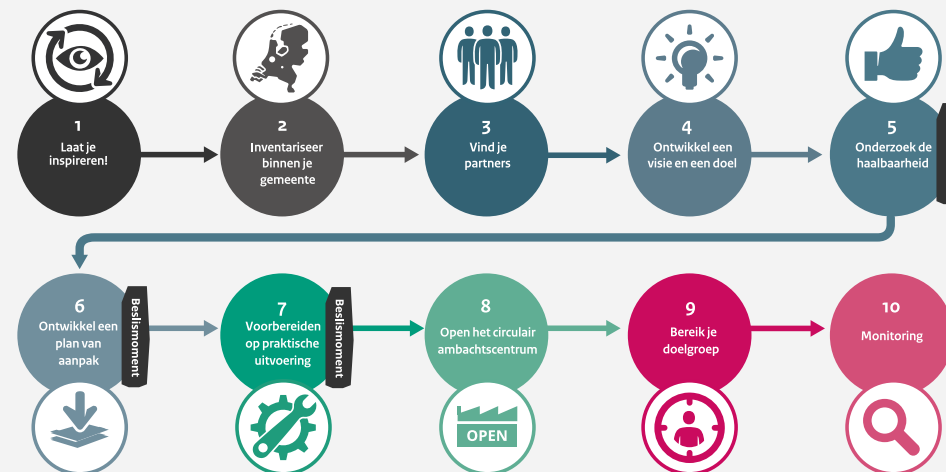
Monitoring van de resultaten

Hoe doen circulaire ambachtscentra het in Nederland? Om dat inzichtelijk te krijgen werkt Rijkswaterstaat samen met circulaire ambachtscentra aan een [nationale monitor](#). Die heeft als doel om de voortgang op landelijk niveau te meten.

Op de hoogte blijven? Schrijf je in voor de nieuwsflits. →

In 10 stappen naar een circulair ambachtscentrum in jouw gemeente

Circulair inkopen

Zo richt je een circulair inkoopproces in

Waarom circulair inkopen?

Afgedankte producten belanden vaak in de verbrandingsoven. Zonde, want kostbare grondstoffen gaan hierbij verloren. Daarom helpt het team Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) van Rijkswaterstaat jouw organisatie bij circulair inkopen. Door circulair in te kopen stimuleer je de circulaire economie. Je zet het inkoopinstrument in om productie en (her)gebruik van circulaire producten en diensten aan te moedigen. De focus ligt daarbij op de sectoren ICT, textiel, kunststoffen, facilitair management en infrastructuur. Team MVI werkt samen met PIANOo, het expertisecentrum voor aanbesteden.

Sluit je ook aan

Door de juiste, duurzame, keuzes te maken als opdrachtgever en inkoper werken we samen aan een betere wereld in de toekomst. Sluit je daarom ook aan bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI). Zo maken overheden samen een duurzaam verschil!

Van ambities naar concrete inkoopcriteria

Wil je de duurzaamheidsambities binnen jouw organisatie vertalen naar concrete inkoopcriteria? De MVI-criteriatool helpt je op weg. In de tool staan ongeveer 850 minimumeisen en gunningscriteria voor 46 verschillende productgroepen. Van ICT tot dienstauto's en van catering tot verhuisdiensten: er zijn altijd criteria die je kunt gebruiken om jouw eigen aanbesteding duurzamer of meer circulair te maken.

Buyer Groups: samen werken aan circulaire ambities

Binnen een Buyer Group werken inkopers en opdrachtgevers samen aan het verduurzamen van de inkoop van bepaalde productgroepen. De partijen in een Buyer Group maken samen een marktvisie en een inkoopstrategie. Hierin staat welke kansen zij zien voor

verduurzaming. En hoe zij dit in de praktijk brengen via aanbestedingen. Dit moedigt de markt aan om duurzame oplossingen te ontwikkelen die passen bij een concrete, breed gedragen behoefte. Wil je deelnemen aan een Buyer Group, of er zelf een opzetten? Op www.circulairinkopen.nl vind je meer informatie.

E-boek 'Inkopen in 8 stappen'

Er zijn allerlei instrumenten en strategieën die je helpen om circulair in te kopen. Wil je hier meer over weten? Lees het e-boek 'Circulair Inkopen in 8 stappen'. Of doe inspiratie op in de handreikingen: Grond-, Weg- en Waterbouw of Burgerlijke- en Utiliteitsbouw.

Bijeenkomsten en praktische tips

Het Versnellingsnetwerk Circulair inkopen (VCI) ondersteunt organisaties bij het circulair inrichten van hun inkoopproces. Dit doet VCI door het organiseren van bijeenkomsten. Op het online platform vind je bovendien praktische tips en tools, zoals de e-learning circulair inkopen. Hoe bereid je bijvoorbeeld een uitvraag voor, en hoe geef je die vorm? Praktijkvoorbeelden laten zien wat er al kan en waar de leerpunten in zitten. Ook vind je er informatie over evenementen en de nieuwste artikelen over circulair inkopen.

Bedrijven activeren om beter én meer afval te scheiden

Zo help je bedrijven met een circulaire bedrijfsvoering

Steeds meer bedrijven en ondernemers zijn bewust bezig met het verminderen en scheiden van afval. Tegelijkertijd blijkt uit globale monitoringgegevens van de kantoor-, winkel- en dienstensector (KWD) dat bedrijven slechts 50% van het afval recyclen en opnieuw als grondstof gebruiken. De andere helft van het afval wordt verbrand. Dit kan duidelijk beter. Vaak zijn deze bedrijven afhankelijk van andere partijen, zoals hun leverancier of afnemer. Het programma VANG-Buitenshuis onderzoekt al deze belangrijke schakels en brengt ze in beeld. Met als doel: kennis en ervaring opdoen en beschikbaar maken voor bedrijven in de sector zelf.

Koplopersgroepen

VANG Buitenshuis werkt met koplopers uit diverse sectoren aan nieuwe kennis en ervaringen voor een circulaire bedrijfsvoering. Denk aan afvalpreventie, afvalscheiding en logistiek. De resultaten verwerken we in artikelen, handige tools en inspirerende voorbeelden. En die zijn beschikbaar voor iedereen die ook circulair wil werken.

Meteen aan de slag

Ben je beleids- of communicatiemedewerker in de KWD-sector? We helpen je graag meteen op weg met onze kennis en tools op vangbuitenshuis.nl. Denk aan:

- de afvalbenchmark;
- onze jaarlijkse inspiratiedag bedrijfsafval;
- rapporten, praktische instrumenten en artikelen uit onze kennisbank;
- in het bijzonder het 'Stappenplan: naar een afvalvrije organisatie'.

Het programma VANG Buitenshuis ontwikkelt praktische instrumenten voor en samen met specifieke sectoren:

- 1. Stappenplan Afvalvrije Sportclubs.** Dit stappenplan helpt medewerkers van sportclubs, van bestuur tot vrijwilliger, hoe je je sportclub afvalvrij kunt maken.
- 2. Beslisboom koffiebekers.** Deze beslisboom helpt onderwijsinstellingen een keuze te maken tussen de verschillende duurzame koffiebekers.
- 3. Uniforme pictogrammen voor afvalscheiding.** Uniforme pictogrammen zorgen voor een betere herkenbaarheid en uniformiteit. Zo dragen ze bij aan meer afvalscheiding en betere kwaliteit van afvalstromen. De pictogrammen zijn rechtenvrij beschikbaar.
- 4. Informatiekaart inzameling KWD-afval in binnenstedelijk gebied.** De informatiekaart geeft een overzicht van de instrumenten die gemeenten hebben om vanuit het lokale beleid richting te geven aan de inzamelingswijze van KWD-afval.

Schrijf je in voor de nieuwsbrief en blijf op de hoogte.

Inwoners faciliteren om meer én beter afval te scheiden

Aan de slag met praktische tools en advies op maat

Hoogwaardige afvalscheiding bij huishoudens is essentieel voor hoogwaardige recycling. Daarmee is het één van de schakels die nodig zijn voor een circulaire economie. Het programma VANG – Huishoudelijk afval (HHA) helpt gemeenten de nodige stappen te zetten richting betere scheiding van huishoudelijk afval. Voor de komende jaren ligt de focus op het nog beter scheiden van restafval en het verbeteren van de kwaliteit van deelstromen. Het doel is om in 2030 minimaal 60% van het huishoudelijk afval te recylen. Maar hoe zorg je als gemeente dat jouw inwoners meer en beter afval gaan scheiden?

Aan de slag

Er zijn allerlei praktische tools om met preventie en afvalscheiding aan de slag te gaan. We lichten er een paar belangrijke uit:

- Wil je in jouw gemeente het afvalbeleid rondom specifieke afvalstromen verbeteren? Ga aan de slag met de compacte wegwijzers of de uitgebreide handboeken.
- Wil je de communicatie rondom afvalscheiding verbeteren? Gebruik de door VANG HHA ontwikkelde pictogrammen of de wel/niet-lijsten.
- Verder verdiepen? Neem een kijkje in onze online kennisbibliotheek.

VANG Tools

Benieuwd hoe jouw gemeente het doet ten opzichte van andere gemeenten? Probeer verschillende tools zoals de VANG vergelijker, VANG landkaart, VANG CO2 calculator of de VANG Recycletool. Je kunt ook deelnemen aan de Benchmark Huishoudelijk Afval. Hierin worden jouw afvalprestaties vergeleken en geanalyseerd op vier prestatiegebieden: milieu, kosten, service en vaardigheden.

VANG Academie

Op zoek naar meer intensieve kennisdeling? En wil je ervaringen delen met andere deelnemers? Schrijf je in voor de VANG-Academie. Je wordt in vier dagen bijgepraat over alle relevante onderwerpen op het gebied van inzameling en -verwerking. Van inzamelmiddelen, kwaliteit, communicatie en handhaving tot sortering en aanbestedingen. Tegelijkertijd ga je actief aan de slag met je eigen plan van aanpak.

VANG Support: persoonlijk advies op maat

Klaar voor de volgende stap in jouw grondstoffenstrategie? Of heb je een uitvoeringsvraag of wil je feedback op je nieuwe beleidsplan? Met VANG-support krijg je vier dagen gratis advies om VANG-gerelateerde onderwerpen aan te pakken.

Netwerken

Wil je gelijkgestemden ontmoeten en van hen leren over hun aanpak? Neem deel aan kennisnetwerken zoals het Platform Innovatie Stedelijke Afvalinzameling of de Bioafval alliantie.

Op de hoogte blijven? Schrijf je in voor de nieuwsbrief.

Infrastructuur verduurzamen

Aanleg, beheer en onderhoud van duurzame infra

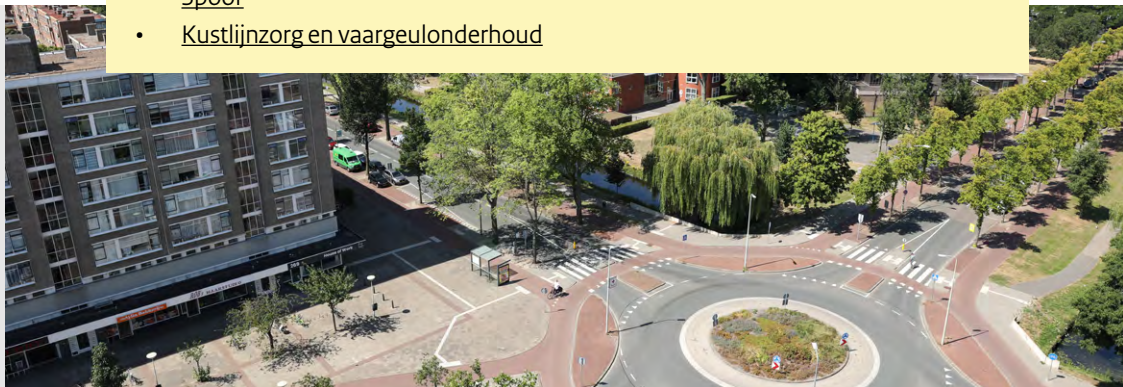
Het aanleggen, beheren en onderhouden van infrastructuur veroorzaakt jaarlijks een uitstoot van drie megaton CO₂. Ongeveer 75% hiervan komt voor rekening van gemeenten, provincies en waterschappen. De rest van het Rijk. Als overheden samen kunnen we flink verschil maken door het verduurzamen van de infrastructuur!

Roadmaps voor klimaatneutrale en circulaire infra

Voor de vijf meest impactvolle werkgebieden in de infra zijn Roadmaps ontwikkeld. Daarin staan de route en maatregelen voor klimaatneutrale en circulaire infra in 2030. Hierin zie je wat nu al kan, welke innovaties nodig zijn en hoe de lat steeds wordt verhoogd.

Directe links naar de roadmaps per onderwerp:

- [Wegverharding](#)
- [Kunstwerken](#)
- [Weg-, Dijk- en Spooarmaterieel](#)
- [Spoor](#)
- [Kustlijnzorg en vaargeulonderhoud](#)

Wat kun je nu al doen aan duurzaamheid in infraprojecten?

- Gebruik de [Aanpak duurzaam GWW | Duurzaam GWW](#) bij het plannen, aanbesteden en uitvoeren van projecten.
- Stuur via inkoop op duurzaamheid. Zo zijn er inkoopstrategieën van [GWW-buyer groups](#) voor o.a. duurzame wegverharding, circulaire bruggen en viaducten, verkeersborden en bewegwijzering en zero-emissie bouw materieel.
- Werk met [schoon en emissieloos bouw materieel](#): gebruik de routekaart, pas emissie-eisen toe bij inkoop, volg de basistraining en gebruik de SEB-subsidie.
- Hergebruik materialen, onderdelen en objecten in infraprojecten. Voor hergebruik van bruggen is er bijvoorbeeld de [nationale bruggenbank](#).
- Monitor de duurzaamheid van infraprojecten met het [Dashboard Monitoring GWW](#).

Handige websites en platforms die je direct op weg kunnen helpen

- [Platform CB'23](#) biedt leidraden en tools gebaseerd op nationale, bouw-brede afspraken over circulair bouwen.
- [Platform WOW](#) initieert, faciliteert en stimuleert samenwerking tussen weg- en waterbeheerders. Sluit je aan!
- Het [Transitieteam Circulaire Bouweconomie](#) heeft een handige [zoekfunctie](#) om relevante kennis en methodieken te vinden die passen bij je vraag.
- Via www.duurzame-infra.nl vind je de Roadmaps voor klimaatneutrale en circulaire infra en blijf je op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen.

Subsidie aanvragen:

Met de [Regeling stimulering Schoon en Emissieloos Bouwen voor medeoverheden](#) (SPUK SEB) kunt u als gemeente, provincie of waterschap het gebruik van emissie-loze bouw machines en vaartuigen stimuleren bij aanbestedingen.

Een zwerfafvalaanpak opzetten

Schoon maken én schoon houden

Zwerfafval is de grootste bron van microplastic in de rivieren en de plastic soep. Veel gemeenten hebben ermee te maken. Het is storend, zorgt voor onhygiënische situaties en heeft negatieve gevolgen voor het milieu. Maar hoe pak je deze uitdaging goed aan? In opdracht van het ministerie van IenW ondersteunt Rijkswaterstaat gemeenten bij het voorkomen van zwerfafval in de grote rivieren. [Bekijk de video](#).

Programma plasticvrije rivieren

Via het programma plasticvrije rivieren ondersteunen we gebiedsbeheerders, die werken langs grote rivieren en water, bij het aanpakken van oorzaken en veroorzakers. Met onze kennis, ervaring en netwerk helpen we om de bronnen in kaart te brengen, adviseren we over aanpakken en over monitoring. Daarnaast stimuleren we bedrijfssectoren om zwerfafval aan te pakken. Lees verder over het [Programma plasticvrije rivieren](#).

Het begint bij de bron

Het voorkomen dat plastic zwerfafval in rivieren terecht komt noemen we bronaanpak. Voor de belangrijkste bronnen van zwerfafval hebben we specifieke aanpakken ontwikkeld:

- [Recreatiestranden](#)
- [Bouwplaatsen en bedrijventerreinen](#)
- [Binnenvaart en cruiseschepen](#)
- [Sanitair afval](#)
- [Sport- en recreatievisserij](#)
- [Stadskades](#)

In het overzicht '[7 quick wins voor plasticvrije rivieren](#)' vind je maatregelen die je als gebiedsbeheerder kunt nemen om plastic zwerfafval in rivieren te verminderen.

Metten is weten

Ook werken we aan een [landelijke monitoringstrategie voor zwerfafval in rivieren](#). Met deze strategie kan op een betrouwbare en kostenefficiënte manier, gegevens over zwerfafval in rivieren worden verzameld. Vanaf 2024 zijn we gestart met monitoring langs de rivieroeveren en op de wateroppervlakte van de Rijn, Maas, IJssel en Schelde. Wil je ook monitoren, [we delen onze methode graag](#).

Aan de slag

- Wil je zwerfafval op land of op water verminderen of tegengaan, kies dan voor [een integrale aanpak](#). Een goede aanpak heeft de juiste combinatie tussen schoonmaken en schoonhouden.
- Wil je zelf aan de slag met zwerfafval? Volg dan een van onze trainingen [Schone oevers](#), [Voorkom bijplaatsing](#) of [Verander gedrag](#). De trainingen zijn gebaseerd op de integrale aanpak en helpen je stapsgewijs om je situatie beter te begrijpen en de juiste maatregelen te nemen.

Landelijke zwerfafvalcijfers

Rijkswaterstaat onderzoekt ook jaarlijks hoeveel zwerfafval er in verschillende gebiedstypen op het land ligt. In de jaarlijkse Landelijke Zwerfafvalmonitor staan de meest actuele resultaten. In de subjectieve monitor staat hoe schoon mensen Nederland vinden. Benieuwd hoe jouw gemeente ervoor staat? [Check de cijfers](#).

Schrijf je in voor de nieuwsbrief en blijf op de hoogte.

Wil je in contact komen met gelijkgestemden?

Check het platform [Schouders onder Schoon](#). Hier vinden overheden, bedrijven, overige gebiedsbeheerders en ngo's elkaar. Om zo gezamenlijk de schouders te zetten onder het verminderen van zwerfafval.

Lees verder over dit platform voor minder zwerfafval

Community voor minder zwerfafval

Schouders onder Schoon

Het platform Schouders onder Schoon verbindt organisaties die werk maken van minder zwerfafval en een schoon Nederland. Dat is nog niet zo makkelijk. Want afval op straat en in de natuur heeft allerlei oorzaken. Het ontstaat niet alleen door mensen die rommel weggooien of achterlaten. Afval kan ook makkelijk wegwaaien uit open en volle prullenbakken. Overvolle bedrijfsafvalcontainers, open bouwterreinen en achtergelaten marktafval zijn een prooi voor ongedierte en de wind.

Zij pakken hun rol

Alle aangesloten organisaties hebben hun eigen aanpak om Nederland schoon te maken en te houden. De een stimuleert grote bedrijven om minder verpakkingsmateriaal te maken en te gebruiken. De ander helpt mensen hun buurt schoon te houden. Samen vormen deze initiatieven de Schouders onder Schoon-community. Op www.schoudersonderschoon.nl leren we van elkaar, stemmen we met elkaar af en waar mogelijk ondernemen we samen acties. Benieuwd hoe ieder zijn rol pakt? [Laat je inspireren door deze verhalen!](#)

Gebruik de toolboxes

Zelf aan de slag met het stimuleren van schoon gedrag? [Check de gratis toolboxes met communicatiematerialen](#). Gebruik ze als inspiratie voor je eigen zwerfafvalaanpak. Of pas de materialen aan voor je eigen organisatie en zet ze direct in. De toolboxes zijn rechtstreeks te gebruiken.

Doe mee en kom in actie!

Neem deel aan kennissessies om met elkaar de aanpak van zwerfafval verder te verbeteren. Deel je communicatieaanpak op het platform zodat anderen ervan kunnen leren. Bied je eigen communicatiemiddelen aan voor anderen om te gebruiken. En doe mee met de campagne 'Je plek schoon achterlaten. Zo gefikst!'.

Download de [toolbox](#) en ga aan de slag!

